

BA-669

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

March/April - 2014

संस्कृत : पेपर - ४०१

(शिशुपालवध सर्ग - १, २)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१. भाषांतर करो. (गभे ते थार)

१४

- (१) चयस्त्विषामित्यवधारितं पुरा ततः शरीरीति विभाविताकृतिम् ।
विभुर्विभक्तावयवं पुमानिति क्रमादमुं नारद इत्यबोधि सः ॥१-३॥
- (२) निदाघधामानमिवाधिदीधितिं मुदा विकासं मुनिमभ्युपेयुषी ।
विलोचने बिभ्रदधिश्चित्श्रिणी स पुण्डरीकाक्ष इति स्फुटोऽभवत् ॥१-२४ ॥
- (३) उदासितारं निगृहीतमानसैर्गृहीतमध्यात्मदृशा कथञ्चन ।
बर्हिर्विकारं प्रकृतेः पृथग्विदुः पुरातनं त्वां पुरुष पुराविदः ॥१-३३॥
- (४) परेतर्भुर्मुहिषोऽमुना धनुर्विधातुमुत्खातविषाणमण्डलः ।
हृतेऽपि भारे महत्स्त्रपाभरादुवाह दुखेन भृशानतं शिरः ॥१-५७ ॥
- (५) भवद्गिरामवसरप्रदानाय वचांसि नः ।
पूर्वरङ्गः प्रसंगाय नाटकीयस्य कस्तुनः ॥२-८॥
- (६) आत्मोदयः परज्यानिर्द्वयं नीतिरितीयती ।
तदूरीकृत्य कृतिभिर्वाचस्पत्यं प्रतायते ॥२-३० ॥
- (७) चतुर्थोपायसाध्ये तु रिपौ सान्त्वमपक्रिया ।
स्वेद्यमापज्वरं प्राज्ञः कोऽम्भसा परिषिञ्चति ॥२-५४ ॥
- (८) चिरादपि बलात्कारो बलिनः सिद्धयेऽरिषु ।
छन्दानुवृत्ति दुःसाध्याः सुहृदो विमनीकृताः ॥२-१०५॥

૨. ગમે તે ચાર સસંદર્ભ સમજાવો.

૧૪

- (૧) ગ્રહીતુમાર્યાન્પરિચર્યયા મુહુર્મહાનુભાવા હિ નિતાન્તમર્થિનઃ ।
- (૨) શરીરભાજાં ભવદીયદર્શનં વ્યનત્તિ કાલત્રિતયેઽપિ યોગ્યતામ્ ।
- (૩) ઋતે રવેઃ ક્ષાલયિતું ક્ષમેત કઃ ક્ષપાતમસ્કાણ્ડમલીમસં નમઃ ।
- (૪) શુભેતરાચારવિપક્ત્રિમાપદો વિપાદનીયા હિ સતામસાઘવઃ ।
- (૫) મહીયાંસઃ પ્રકૃત્યા મિતભાષિણઃ ।
- (૬) પાદાહતં યદુત્થાય મૂર્ધાનમધિરોહતિ ।
- (૭) સર્વઃ સ્વાર્થં સમીહતે ।
- (૮) નો ભાતિ રાજનીતિરપ્સપશા ।

૩. 'શિશુપાલવધ'ના સાહિત્યસ્વરૂપ વિશે ચર્ચા કરો.

૧૪

અથવા

૩. શિશુપાલવધની મૂળકથાવસ્તુ જણાવી તેમાં કવિએ કરેલા ફેરફારો જણાવો.

૧૪

૪. વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. (ગમે તે બે)

૧૪

- (૧) માઘે સન્તિ ત્રયોગુણાઃ ।
- (૨) નારદ વર્ણન
- (૩) શિશુપાલવધનું શીર્ષક
- (૪) ઉદ્ભવનું વક્તવ્ય

૫. બે કે ત્રણ વાક્યમાં જવાબ આપો. (ગમે તે છ)

૧૪

- (૧) વિવેચકોએ કવિને 'ઘણ્ટામાઘ'ની ઉપાધિ શાથી આપી ?
- (૨) માઘના સમયની પૂર્વ અને ઉત્તર સીમારેખા જણાવો.
- (૩) માઘના સંગીતના જ્ઞાન વિશે જણાવો.
- (૪) શિશુપાલના પૂર્વાવતાર વિશે જણાવો.
- (૫) નારદજીએ વ્યક્ત કરેલ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણનો મહિમા વર્ણવો.
- (૬) શ્રીકૃષ્ણ સામે શું દ્વિધાભિભી થઈ ? દ્વિધામાંથી મુક્ત થવા શ્રીકૃષ્ણે શું કર્યું ?
- (૭) સૈહિકેયઃ સમજાવો.

- (૮) બલરામ ત્રીકૃષ્ણને શું સલાહ આપે છે ?
- (૯) માઘના શબ્દભંડોળ માટે કઈ ઊક્તિ પ્રચલિત છે ?
- (૧૦) શિશુપાલવધના પ્રથમ સર્ગમાં કયા છંદનો પ્રયોગ થયો છે ? તેનું બંધારણ જણાવો ?
- (૧૧) શિશુપાલવધમાં કુલ કેટલા સર્ગો અને શ્લોકો આવેલા છે ?
- (૧૨) શિશુપાલવધ મહાકાવ્યના બીજા સર્ગનું નામ આપી તેમાં કોનો સંવાદ કોની વચ્ચે કરવામાં આવ્યો છે.
-